

چهل و یک نکته پیرامون قراری ابطه انسانی با کودک

دکتر احمد به پزوه

خوانندگان عزیز، مطالبی را که به صورت خلاصه و فشرده مطالعه می -
فرمایید شامل یادداشتها و نگاهی است که در نشستهای آموزشی کتابداران
کتابخانه های گانوی پرورش فکری کودکان و نوجوانان و دانشجوویان
داوطلب خدمت در پرورشگاه جمعیت هلال احمر شیراز در سال ۱۳۵۸ مورد
بحث و گفتگو قرار گرفته است.

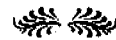
اگر کودک را باور کنید و بپذیرید که " داشتن یک رابطه خوب " اساسی -
ترین و مقدماتی ترین مرحله کار با اوست، رعایت این " نکات " به شکل
" اصول " کمک می کند تا میان شما و کودک رابطه مورد نظر برقرار شود.
البته ناگفته نماند که هر یک از این نکات، به بحث و بررسی بیشتری نیاز
دارد - چرا که مطالب مربوط به انسان مثل دودو تا چهارتا نیست -
لیکن برای کسانی که با کودک سروکار دارند واز کار کردن با کودک لذت
می برند، این نکات می تواند چون " سرنخهایی " راهنما باشد و آنها را به
اندیشیدن درباره " کودک دعوت کند.

۳ - لازمه کار با کودک خسته نشدن است،
اگر می خواهید از کارتان خسته نشوید، باید
عاشق کارتان باشید: بیایید عاشق کارمان با
کودک باشیم.

۴ - لازمه کار با کودک دانا بودن به احوال
کودک است. اگر می خواهید در کار با کودک
" توانا " شوید، بیایید با مطالعه کتابهای

۱ - لازمه کار با کودک داشتن صبر و حوصله
فراوان و از کویزه در نرفتگی است.

۲ - لازمه کار با کودک " خودشناسی " و " خود
آگاهی " و شناختن احساسات و افکار و انتظارات
خود نسبت به کودک است: " خودرابطه شناس " .

سلام بر کودک دوستان ، سلام بر عاشقان کار با کودک و سلام بر کسانی که از کار با کودک خسته نمی شوند .

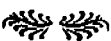
تعلیم و تربیت کودک و روان شناسی کودک
" دانا " شویم .

۵ - لازمه کار با کودک داشتن صداقت و
صمیمیت است . " خودت باش " و نیــــ
همانگی بین آنچه می گوئید ، آنچه می کنید و
آنچه واقعاً هستیید . (اصل صداقت)

۶ - لازمه کار با کودک داشتن ثبات عاطفی
است و حالی به حالی نبودن !! (اصل ثبات)

۷ - لازمه کار با کودک شناخت و درک کودک
است ، همان طور که هست (اصل پذیرش) .
زمانی کودکی پرسید : " آیا بزرگترها همه چیز را
درباره کودکان می دانند ؟؟ " !

۸ - هر کودکی را با دیگری مقایسه نکنید ،
بلکه با خودش مقایسه کنید و بدانید که به طور
مطلق هیچ کودکی شبیه کودک دیگر نیست (توجه
کردن به اصل فردیت و یا تفاوتها و
شبهت های فردی) .

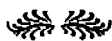

۱۰ - سعی کنید با ایجاد فضای اطمینان

۱۳ - اگر کودکی کارنادرستی انجام داد ، دلیل نادرستی آن کار را برایش توضیح دهید ، نه اینکه بگوئید :

" دوست ندارم " و یا این گفته در او ایجاد ناامنی واضطراب کنید .

۱۴ - اجازه بدهید کودک ، شما را با اسم کوچک صدا کند . در اولین برخورد ، خود را با اسم کوچک معرفی کنید .

۱۵ - در کار با کودکان سعی کنید اسامی کوچک آنها را به حافظه تان بسپارید و آنها را با اسم کوچک ، صدا کنید .

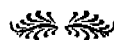

۱۶ - در تماس بین خود و کودک سعی کنید فضائی ایجاد شود که کودک بتواند آزادانه ، احساسات خود را باز گو کند .

بخش واعتماد آفرین ، رازدار و محرم اسرار کودک باشید اصل رازداری) .

۱۱ - در کار کردن با کودکان سعی کنید مساوات وعدالت رارعايت کنید . چنانچه کودکی زیبا آفریده شده است و یا از امتیاز دیگری برخوردار است ، اجازه ندهید این گونه امور احساساتان را تحت تأثیر قرار دهد و تبعیض قائل شوید و به او توجه بیش از حد معمول ، ابراز دارید (اصل مهار احساسات) .

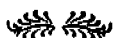

۱۲ - هیچگاه به کودک نگوئید : " حالا دیگر توبچه نیستی !! " چونکه او " بزرگ هم نیست !! " و بدین ترتیب با گفتن این جمله در او ایجاد اضطراب می کنید . به جای همه این حرفها بهترین است دلیل انجام دادن کاری یا انجام ندادن کاری را برایش توضیح دهید .

آنها را می دانید، با صداقت و سادگی و کوتساح
جواب دهید و در صورتی که نمی دانید بسا
شهامت بگوئید: " نمی دانم " و بکوشید پاسخ
درست را جویا شوید.

۲۴ - با هر کودکی مطابق " روحیه او باید
رفتار کرد ، پس سعی کنیم " روحیه " کودک را
بشناسیم .

۲۵ - کودک را حتی المقدور در انجسام
کارهای مربوط به خودش مشارکت بدهید .

۲۶ - ما اگر می خواهیم بزرگسال را بشناسیم ،
ناگزیر هستیم که کودک را بشناسیم .

۲۷ - اندازه گیری و سنجش رشد و تعبیرات
کودک مشکل است ، چراکه رشد کودک تدریجی
است .

۲۸ - انتخاب و اجرای هرگونه روش تربیتی
بایستی منطبق با نیازها و خواسته های کودک و
همچنین هماهنگ با سازمان عقلی و عاطفی او
باشد .

۲۹ - " همانند سازی " یا " تقلید " یکی از
مهمترین روشهای یادگیری کودک است . پس
بیائید سعی کنیم بهترین " سرمشق " و الگو
برای کودکان باشیم ، و هرچه را که می خواهیم

۱۷ - هر فرصتی که دست دهد با کودک
صحبت کنید و با اورتباط کلامی برقرار نمائید و
سعی کنید با فرهنگ لغات کودک آشنا شوید .
کودکان سنین پائین را به خودتان بچسبانید یا
بغل کنید تا گرمای بدن شما را حس کنند .

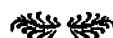
۱۸ - نسبت به نیازها ، خواسته ها ، علاقه -
مندیها و مسایل و مشکلات کودک حساس باشید
و اقدام مناسب به عمل آورید . مثلا " راستی
کتابی را که دنبالش بودی ، پیدا کردی؟ راستی
عروسکت را پیدا کردی؟

۱۹ - برای کاهش اضطراب و حفظ ثبات
عاطفی در میان کودکان ، بین مربیان و کلیه
کسانی که با کودک سروکار دارند بایستی هماهنگی
وجود داشته باشد . (اصل هماهنگی میان کلیه
عاملان تربیتی)

۲۰ - در کار با کودک از تعصب و پیش داوری
بپرهیزید و از " برجسب زدن " به کودکان
خودداری کنید .

۲۱ - بهترین روش ایجاد ، تقویت و تکرار
رفتار مورد نظر ، تشویق است .

۲۲ - از تنبیه بدنی ، سرزنش و خجالت
دادن کودک جدا " وقویا " خودداری کنید .

۲۳ - به پیرسشهای بچه ها در صورتی که پاسخ

انطباق و سازگاری با اوضاع و احوال جدید و قدرت درک و آفرینندگی تعبیر کرده اند، بیائید: به غنی کردن محیط بویژه محیط فرهنگی بپردازیم و بر عرصه های تجربه کردن کودکان بیفزاییم.

۳۵ - پیازه می گوید: " هر وقت به کودکان چیزی را یاد می دهند بی آن که او را در این امر شرکت دهند، او را از این که خودش موضوع را کشف کند، بازمی دارند و در نتیجه کارآموزش با شکست روبرو می شود."

۳۶ - ادوارد کلاپارد می گوید: " وقتی مربی حیوانات در کار دست آموزی حیوان موفق نمی شود، خود را خطا کار می داند، در حالی که در تربیت کودکان، هر کس موفق نشود، گناه رابه گردن کودک می اندازد. واقعیت این است که در برخورد با رفتار نادرست کودکان، باید مربیان آنها را گشالی داد نه کودکان را!! و شاید نتوان گفت که کودکی " بی تربیت " است، بلکه باید گفت که او " بد تربیت " شده است.

کودک بکند و یانکند، خود بکنیم و یا نکنیم، به طور مثال اگر می خواهیم " خواهش کردن"، " تشکر کردن" و معذرت خواستن" را یاد بدهیم، ما خود باید در عمل نشان دهیم و پیشقدم شویم.

۳۰ - به سوالات خصوصی کودکان درباره خودتان به طور ساده، کوتاه و صادقانه جواب دهید.

۳۱ - تقاضای انجام کار از کودک را حتی الامکان به صورت سوال مطرح کنید، مثلاً: " دوست داری در آوردن وسائیل آشپزخانه به من کمک کنی؟ دلت می خواهد یک قصه شیرین برایت بگویم؟ می خواهی یا همدیگر به توالف برویم؟ می خواهی این صندلی را ببری توی آن اطاق؟ ویا..."

۳۲ - بازی، زندگی کودک است. هرگاه که او را از بازی کردن منع می کنید، او را از زندگی کردن محروم می سازید. بازی بهترین موقعیت برای بروز عواطف و اجتماعی شدن کودک است.

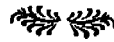

۳۳ - به صحبت های کودک فعالانه گوش کنید و واکنش های مناسب نشان دهید. با آزادی کامل بدهید تا از هر کجا که دلش می خواهد صحبت کند.

۳۴ - با توجه به این که هوش مبتنی بر دو عامل وراثت و محیط است و آن را به قدرت

۳۷ - اگر می خواهید چیزی از وسائل کودک را برداریم باید از او اجازه بگیریم تا کودک احترام به مالکیت و استقلال دیگران رایج را بگیرد.

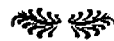
۳۸ - در رویارویی با هر کودکی، "دانائی" ما و آگاهی از خصوصیات روانی، رفتاری، خانوادگی و اقتصادی او و جامعه اوست که به ما "توانائی" می دهد، چراکه "توانا بود هر که دانا بود".

۳۹ - از لاج بازی کردن، سر به سر گذاشتن، یکی به دو کردن و مشاجره با کودک خودداری کنید.

۴۰ - در صورت لزوم باید با مدرسه، کتابخانه و دوستان کودک تماس گرفت.

۴۱ - یکی از اصول تربیتی کودک، شناساندن "واقعیتها" به کودک است، نه کتمان و پنهان داشتن آنها.

کتابهای زیر برای مطالعه در زمینه تعلیم و تربیت کودک پیشنهاد می شود:

۱ - روسو، ژان ژاک. امیل: آموزش و پرورش ترجمه غلامحسین زیرکزاده، انتشارات شرکت سهامی چهر ۱۳۵۵.

۲ - قطب، محمد. روش تربیتی اسلام، ترجمه محمد مهدی جعفری، انتشارات پیام، ۱۳۵۲.

۳ - بادنیای کودک آشنا شویم، ترجمه و اقتباس خلیل خلیلیان، انتشارات فجر.

۴ - هالت، جان. چرا اطفال موفق نمی شوند؟ ترجمه روشن قویی، انتشارات یونسکو.

۵ - غفوری، علی، نسبت به فرزند، دانش - آموز و کودک چه تکالیفی داریم یا نظر امام سجاد (ع) در این سمورده، انتشارات فجر، ۱۳۵۵.

۶ - صناعی، محمود. آزادی و تربیت (چاپ چهارم)، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۵۶.

۷ - شارب، بازی تفکر کودک است. ترجمه قاسم قاضی ونعمت کدیور، انتشارات آموزش، ۱۳۵۸.

۸ - مقدم، بدری. کاربرد روان شناسی در آموزشگاه روان شناسی آموزشگاهی، انتشارات سروش، ۱۳۵۸.

۹ - دیس، موریس. مراحل تربیت، ترجمه علیمحمدکاربان، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۵۳.

۱۰ - منصور، محمود. احساس کهنسری، انتشارات رشد، ۱۳۵۸.

۱۱ - ایلگ، فرانسیس و ایمس، لوئیز. روان - شناسی کودک: رفتار کودکان از تولد تا ده سالگی

ترجمه دکتر آوارگان، نشر اندیشه، ۱۳۵۵.

۱۲ - صاد، عین. مسوئولیت و سازندگی (۲ جلد): از سری روشها: روش تربیتی اسلام. انتشارات هجرت، ۱۳۵۷ و ۱۳۵۸.

۱۳ - گوردون، توماس. پرورش کارآئی والدین. ترجمه انور بغدادی، بنگاه ترجمه و نشر کتباب، ۱۳۵۶.

۱۴ - قائمی، علی. نقش مادر در تربیت، مرکز مطبوعاتی دارالتبلیغ اسلامی، ۱۳۵۶.

۱۵ - حجتی، محمدباقر. اسلام و تعلیم و تربیت: بخش اول، تربیت، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۵۸.

